

Od Redakcji

Zapraszamy Czytelników do lektury kolejnego tomu „Problemów Polityki Społecznej. Studiów i Dyskusji” poświęconego politykom publicznym prowadzonym w warunkach starzenia się ludności.

Pierwszym w dziale *Studia* jest artykuł, w którym Maciej Duszczyk i Magdalena Lesińska rozważają, jakie są wzajemne relacje między procesami demograficznymi (a konkretnie — starzeniem się ludności) a polityką państwa. Autorzy podejmują próbę odpowiedzi na pytanie, dlaczego i w jaki sposób procesy demograficzne stają się przedmiotem polityki państwa, a tym samym przedmiotem procesu upolitycznienia. Proces ów polega nie tylko na kształtowaniu polityki publicznej (*public policy*) pod wpływem procesów demograficznych, ale i na włączaniu wyzwań związanych z sytuacją ludnościową do polityki w znaczeniu *politics*. Autorzy artykułu definiują upolitycznienie jako „proces, w którego trakcie dany problem (kwestia, temat, zagadnienie) nabiera charakteru politycznego, zostaje włączony do systemu politycznego. Inaczej mówiąc, staje się on przedmiotem politycznej i publicznej debaty (dyskursu), cieszy się regularnym i aktywnym zainteresowaniem decydentów politycznych, mediów i opinii publicznej oraz jest uznany za problem wymagający reakcji państwa, stając się tym samym przedmiotem polityki”. Formułują przy tym tezę, że kwestia demograficzna została w Polsce w pełni upolityczniona.

Kolejne opublikowane przez nas artykuły dotyczą wybranych polityk publicznych związanych ze starzeniem się ludności.

Stanisława Golinowska omawia w swoim opracowaniu bardzo ważny aspekt polityki zdrowotnej, jakim jest promocja zdrowia adresowana do osób starszych. Jest ona przedstawiona w kontekście postulowanej i realizowanej strategii zdrowego starzenia się w Europie oraz innych strategii społeczno-zdrowotnych proponowanych w obliczu uniwersalnej tendencji starzenia się populacji. Autorka omawia aspekty instytucjonalne i finansowe realizowanych programów promocji zdrowia, podkreślając znaczenie indywidualnego kontrolowania zdrowia i samoopieki jako alternatywy dla rosnących wydatków na ochronę zdrowia (usługi medyczne, leki) w starzejących się społeczeństwach. Artykuł powstał na podstawie koncepcji oraz wstępnych wyników badań realizowanych w ramach europejskiego projektu „*Pro health 65+*”. Odzwierciedla zatem podejście instytucji międzynarodowych do promocji zdrowia.

Kolejny artykuł poświęcony jest jednemu z bardzo ważnych aspektów polityki emerytalnej, jakim jest ustalanie wieku, w jakim nabywa się uprawnienia do emerytury. Piotr

Szukalski proponuje przegląd koncepcji w tym zakresie proponowanych lub wdrażanych w różnych krajach. W artykule zatytułowanym *Automatyczne mechanizmy dostosowywania wieku uzyskania uprawnień emerytalnych i wysokości świadczenia do przemian umieralności* przedstawia rozwiązania, które — w różny sposób i w różnym zakresie — mają umożliwić płynne dostosowywanie wieku emerytalnego i wysokości świadczenia emerytalnego do zachodzących zmian umieralności i przedłużania przeciętnego trwania życia. Są to propozycje alternatywne dla jednorazowego podwyższania wieku emerytalnego, które — ze względów politycznych — jest z reguły bardzo trudnym i nie zawsze skutecznym przedsięwzięciem.

Inną dziedziną polityki publicznej, której przekształcenie jest niezbędne w związku z procesem starzenia się ludności, jest polityka rynku pracy. Pisze o tym w swoim przeglądowym artykule Bogusław Urbaniak. Tekst zawiera rozważania o charakterze teoretycznym oraz analizę historyczną. Autorka przedstawia zależności pojęciowe między różnymi ujęciami polityki dotyczącej starzenia się demograficznego oraz pokazuje, jak w Polsce zmieniało się podejście państwa do aktywności zawodowej osób starszych. Ważną tezą jej wywodów jest uznanie, że chociaż w politykę rynku pracy zaangażowani są różni instytucjonalni aktorzy, to największa odpowiedzialność za dostosowanie rynku pracy do zmian demograficznych spoczywa na podmiotach państwowych.

W dziale *Z warsztatów badawczych* prezentujemy propozycje metodologiczne dotyczące ewaluacji polityki senioralnej. Jolanta Perek-Białas omawia — ilustrując to konkretnymi danymi — metodykę ewaluacji tej polityki za pomocą wskaźników społecznych, co określa jako podejście tradycyjne. Proponuje ponadto wykorzystanie w ocenie polskiej polityki senioralnej tzw. analizy stanów kontrfaktycznych. Jest to interesujący głos w dyskusji o kierunkach badań ewaluacyjnych nad politykami publicznymi. Dyskusji ważnej, gdyż rozwój metodyki oceny efektów działań państwa (i innych podmiotów) dotyczących osób starszych jest niezbędny, by mógł być prowadzony monitoring polityki senioralnej poprawny metodologicznie i odpowiadający na zapotrzebowanie informacyjne badaczy i decydentów.

Zawarte w tomie artykuły mają, w ocenie redakcji, zarówno walor porządkujący stan naszej wiedzy, jak i zawierają interesujące inspiracje dla polityk publicznych prowadzonych w starzejącym się społeczeństwie. Zapraszamy zatem do lektury zainteresowanych szukaniem pomysłów, jak można by zmieniać politykę społeczną i inne polityki publiczne.

Barbara Szatur-Jaworska